

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Leina väljendamine internetikogukonnas Youtube

Bakalaureusetöö (6EAP)

Koostaja: Liina Külv

A63089

Juhendaja: Kadri Ugur, MA

Tartu 2010

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD.....	6
1.1 LEINA FAASID	6
1.2 LEINAPROTSESSI KÄIGUS TEKKIVAD MÜÜDID	7
1.3 LEIN JA NOORED	8
1.4 LEINA VÄLJENDAMISE VIISID	10
1.5 MÄLESTUSVIDEOOD JA LEIN	11
1.6 ÜLEVAADE SEMINARITÖÖST	13
1.7 UURIMISKÜSIMUSED	13
2. MEETOD JA VALIM	15
2.1 VALIM	15
2.2 MEETOD.....	15
2.3 KVANTITATIIVSE KODEERIMISE KATEGOORIAD.....	16
2.4 KVALITATIIVSE KODEERIMISE KATEGOORIAD.....	17
3. TULEMUSED	19
3.1 KVANTITATIIVNE UURING.....	19
3.2 KVALITATIIVNE UURING.....	24
3.2.1 Videote vahetekstides kasutatud pöördumised.....	24
3.2.2 Videote vahetekstides kasutatud stiil.....	26
3.2.3 Videote vahetekstides kasutatud omadussõnade võrdlusastmed.....	28
3.2.4 Videote vahetekstides kasutatud ajavormid	29
3.2.5 Videote vahetekstides väljatoodud iseloomuomadused	30
3.2.6 Videote vahetekstides meenutatud sündmused	30

3.2.7 Videote vahetekstides kasutatud tsitaatsõnad	31
3.2.8 Videote vahetekstides kasutatud emotikonid	32
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	33
4.1 VASTUSED UURIMISKÜSIMUSTELE	33
4.2 DISKUSSIOON.....	34
4.3 VÕIMALIKUD EDASIARENDUSED	35
5. KOKKUVÕTE.....	37
6. SUMMARY	39
KASUTATUD KIRJANDUS	41
EMPIIRILISE ANALÜÜSI ALLIKAD	43
LISA 1	46
Kodeerimisjuhend leinavideotes kasutatud materjali uurimiseks.....	46
LISA 2	49
Kodeerimisjuhend leinavideote vahetiitrite uurimiseks	49
LISA 3	51
Fotode näidised.....	51

SISSEJUHATUS

Lein on iga inimese elus paratamatu nähtus, mis varem või hiljem tuleb üle elada. Antud bakalaureusetöös on vaatluse alla võetud just noored, kes on sunnitud üle elama lähedase isiku kaotamise, olgu selleks isikuks siis kas oma perekonna liige, sõber, klassikaaslane või mõni muu tuttav. Lähedase kaotuse juures on oluline see, et leinama peab. Leinamine aitab edasi liikuda, kuid tihtipeale vajatakse leinamises abi (Kast 1998). „Noorukite puhul kujuneb probleemiks see, et noortel on harva võimalust toiminust kõnelda. See, et täiskasvanud ei kõnele nendega, johtub muuhulgas sellest, et nad ei tea, kuidas. Noortel seevastu on aga just vajadus sellest kõnelda“, rõhutab Atle Dyregrov (1996:40) noortele sobivate leina väljendamise vormide leidmise vajalikkust. Seetõttu on noored sunnitud leidma uusi võimalusi oma leina läbi elamiseks. Palju on neid, kes sulguvad endasse, kuid leidub ka neid, kes on leidnud endale uue viisi leina välja elamiseks luues mälestusvideoid.

Viimasel ajal võib üha enam leida Internetist noorte poolt vastavate programmidega loodud leinavideoid. Antud töös on vaatluse all Eesti noorukite tehtud leinavideod, mis on üles riputatud portaali *Youtube*. Töö autor analüüsib videoid, saamaks teada, kuidas antud videoid tehakse. Uurimiseks kasutab töö autor kvantitatiivset- ja kvalitatiivset kontentanalüüsi ja uurimiseks võetakse 60 eestikeelset videot. Antud töö põhiprobleemiks püstitab autor küsimuse, millised müüdid tekivad noorukitel seoses lähedase kaotusega, ning kuidas need väljenduvad antud videotes. Lisaks sellele uurib töö autor materjali, millest antud leinavideoid tehakse.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on anda ülevaade noorukite uuest leina väljendamise viisist. Antud teema on võetud uurimise alla just seetõttu, kuna Internet on noorte jaoks saanud niivõrd loomulikuks keskkonnaks, on see ka sobiv koht oma keeruliste tunnete väljaelamiseks, mille üheks vormiks on siis leinavideod. Töö autor leiab, et leinavideod on väga huvitav uus võimalus elamaks välja oma leina. Lisaks sellele pole analoogilist uurimust leinavideote kohta veel Eestis läbi viidud. Analoogset teemat on uurinud Amanda Aitken (2009), kuid pigem on pühendunud sellele, et üha kasvavaks probleemiks on, et peale surma jääb surnud inimese isiklik materjal tihtipeale avalikkuse ette ning Aitken on arutlenud selle üle, kuivõrd eetiline on Internetiportalide poolt taoline käitumine, kui ei kustutata ära surnud inimese kontosid.

Bakalaureusetöö jaguneb viieks osaks. Esimesena annab töö autor ülevaate teooriast, mis puudutab üldiselt leina ja sellega toimetulekut. Seejuures kasutab autor Verena Kasti raamatut „Lein“ (1998), Atle Dyregrovi raamatut „Lapse lein“ (1996). Autor peab seda vajalikuks mõistmaks noorukite püüdu leinata mälestusvideote kaudu.

Teises peatükis on kirjeldatud meetodit ning valimit.

Kolmandas osas toob autor välja peamised tulemused, mis saadi kontentanalüüsi läbiviimise kaudu.

Neljandas osas on välja toodud järeldused ja diskussioon.

Bakalaureusetöö viimases osas on välja toodud kokkuvõte, millele järgneb inglisekeelne kokkuvõte, kasutatud kirjanduse loetelu, allikad ning vajalikud lisad.

Töö autor soovib tänada juhendajat Kadri Ugurit, kes oli antud bakalaureusetöö idee algatajaks ning suureks abiks töö valmimisel.

1. TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

Teoreetiliste lähtekohtade all toob töö autor välja leina faasid, mille abil saab analüüsis jälgida, mis faasis videote autorid võivad olla. Sellele järgneb ülevaade müütidest, mis võivad leinamise käigus tekkida, et oleks uurimise käigus võimalik jälgida, millised väljatoodud müüdid realselt väljenduvad. Seejärel vaatleb töö autor, kuidas elavad noored leina läbi ning kuidas on noored varemgi leina väljendanud. Eraldi toob töö autor välja selle, kuidas puutuvad kokku mälestusvideod ning lein. Teoreetiliste lähtekohtade viimases osas toob autor välja uurimisküsimused.

1.1 LEINA FAASID

“Lein on iseenesest tähtis ja loomulik sündmuste jada“ (Noorteportaal NIP 2010). Oluline on see, et leinama peab, seda ei tohi eirata, sest tunnete sissepoole elamine võib tekitada ootamatuid reaktsioone. Verena Kast (1998:66) on leidnud: „Leina allasurumine võib põhjustada depressioone, mis jäävad asjaosalisele endale sageli mõistetamatuks“. Lisaks sellele võib leina allasurumine põhjustada kehalisi reaktsioone, nagu näiteks pitsitustunne kurgus, lämbumistunne, jõuetus, pinge jne. (Lindemann 1944). Leinaga tegeldes ja selle faase korralikult läbides on võimalik olukorraga leppida ja eluga edasi minna. Verena Kast (1998) on veel leidnud, et kui leinaga suudetakse lõpuks leppida ning võimalik, et selles suisa mingit mõtet näha, on lein lõppenud.

Lein on sügavalt individuaalne protsess, mille käigus läbitakse palju erinevaid emotsioone. Siiski võib leinamise juures märgata ka mõningaid seaduspärasusi. Elisabeth Kübler-Ross (1969) jagab leina järgmistesse faasidesse:

- Esimene faas – eitus ja isolatsioon. Esimeseks reaktsiooniks võib olla ajutine šokk, millest lõpuks toibutakse. Kui taoline tundetus, mis tuleneb šokist, hakkab kaduma ja hakatakse ennast tasapisi kokku võtma, tuleb tavaliselt eitusreakstioon: „See ei saa ju minuga juhtuda“. Taoline eitamine on tavaliselt ajutine kaitse. Kuna meie alateadvus on see, mis ütleb meile, et me oleme surematud, on praktiliselt võimatu esmalt endale tunnistada, et me kõik peame kunagi surema.

- Teine faas – viha. Kui esimene faas, eitamine, möödub, asendub see tunnetega, nagu viha, raev, kadedus ja kibestumine ning käegalöömine. Järgmine loogiline küsimus, mis inimesel tavaliselt tekib on: „Miks mina?“.
- Kolmas faas – kauplemine. See kolmas faas on vähem tuntud, ent see faas on leinas väga abistav, kuigi vaid lühikeseks ajaks. Kauplemine kätkeb endas katsetust kõike edasi lükata, et sellega mitte hetkel tegeleda.
- Neljas faas – masendus. Selles faasis asenduvad viha ja raev ning teised eelpool nimetatud emotsioonid kaotustundega, mis toob endaga omakorda kaasa depressiivse meeleolu.
- Viies faas – leppimine. Leppimise faas jõuab kätte siis, kui kõik faasid on korralikult läbitud. Enam ei olda vihane, vaid ollakse valmis saatusega leppima.

Elisabeth Kübler-Ross (1969) on küll toonud välja kindlad faasid, kuid need ei pruugi kulgeda täpselt fikseeritud järjekorras.

1.2 LEINAPROTSESSI KÄIGUS TEKKIVAD MÜÜDID

Lein toob endaga tihti kaasa erinevaid emotsioone, mis omakorda tekitavad erinevaid müüte. Müüdid on olulised, kuna nad aitavad olukorraga toime tulla, ent nad pole tõepärased.

Leinaga kaasneb tavaliselt **lahkunu idealiseerimine** (Ugur 2009). Seda inimest enam ei ole, leinaja tunneb, et on millestki olulisest ilma jäänud. Mida tugevam on selline ilmajäämise tunne, seda tugevam on omakorda tunne, et lahkunu oli väga hea inimene. Sellisel hetkel ei märgata tavaliselt lahkunus enam midagi halba. Traumaatiline mälu on selektiivne ja hetkel, kui oled sellest inimesest ilma jäänud, on väga raske meenutada halba, pigem meenutatakse vaid head. Lisaks sellele on traditsioonilistes usundites väga tavaline see, et surnud inimesest ei tasu rääkida halba, kuna ta võib n.ö. tulla meile kätte maksma.

Teise müüdina võib välja tuua **õnnetuse põhjuse** (Ugur 2009). Inimestel on olemas kontrollitunne, soovitakse kõigele loogilist põhjendust, et kõik oleks endiselt n.ö. kontrolli all. Sellest tulenevalt võivad inimesed tekitada müüte, nagu „Jumalal oli teda vaja“, „Ta oli liiga hea“ jne. Inimestel on raske leppida sellega, et õnnetus lihtsalt juhtus, seetõttu sünnivad sedalaadi müüdid. Tähtis on, et leinaja leiaks endale mingisugusegi põhjuse.

Kolmas müüt on seotud **surnud inimese edaspidise saatusega** (Ugur 2009). Viimasel ajal üha enam on levinud müüdid sellest, et lahkunust on saanud ingel. Lahkunu surma üritatakse igati siduda millegi positiivsega, sest nõnda on endal lihtsam leinata, teades, et kõik on endiselt hästi. Antud müüdi teke võib olla seotud ka kasvatuses – lapsevanemad kasutavad tihtipeale lastele surma seletamiseks teooriat, et kallist surnud inimesest on saanud ingel taevas. Taoline ettekujutus kandub edasi ka vanemaks saades.

1.3 LEIN JA NOORED

Erinevas vanuses lapsed mõistavad surma erinevalt ning seeläbi ka leinavad omamoodi. Dyregrov (1996) on väitnud, et pärast kümnendat eluaastat muutuvad laste arusaamad surmast ja nad suudavad laiemalt mõista surma tagajärgi.

Bioloogiliste, psühholoogiliste ja sotsiaalsete muutuste kõrval võib surmajuhtum põhjustada väga ägedaid reageeringuid. Tavalisemad reageeringud, mis tekivad on (Dyregrov 1996) :

- Ängistus
- Elavad mälestused
- Unehäired
- Masendus ja igatsus
- Süümepiinad, enesesüüdistused ja häbi
- Raskused koolitöös
- Füüsilised vaevused

Kahtlemata elatakse raskemalt üle vanemate surm, kuid väga sügava jälje võib jätta ka sõbra surm. Dyregrovi (1996) kohaselt muutuvad sõbrad pärast varast lapsepõlve lapse jaoks tähtsaks ning noorukieas on nad teatud mõttes isegi tähtsamad kui oma vanemad, kuna nooruses pannakse alus mitmele eluaegsele suhtele.

Dyregrov (1996) selgitab, et rääkides leinast ja noorukitest, võib veel ka ära märkida, et tüdrukud ja poisid elavad leina üle erinevalt. Poisid väldivad tüdrukutest rohkem surmast rääkimist ja neil on raskem oma tundeid näidata. Taolised erinevused on eriti selged murdeas.

Poisid ja tüdrukud erinevad ka ümbruskonnast saadava toetuse poolest. Peaaegu kõikidel tüdrukutel on sõber, kellele nad võivad oma südant puistata. Dyregrovi (1988) läbi viidud

uurimuses selgus, et vaid alla 40% poistest oli olemas taoline sõber. Peale selle olid tüdrukud kodus surmajuhtumist palju rohkem rääkinud. Kuigi tegemist ei olnud laiaulatusliku ja põhjaliku uurimusega, osutas see selgesti, et poisid tunnistavad ja kogevad vähem leina- ja kriisireageeringuid kui tüdrukud ning nad ka räägivad neist olukordadest vähem (Dyregrov 1996). Taoline teadmine on töö autori jaoks oluline, kuna annab võimaluse jälgida leinavideote uurimisel seda, kumb sugu on ülekaalus leinavideote tegemisel.

Dyregrov (1996) on leidnud ka, et noorte puhul on suureks probleemiks see, et leinaga kokku puutudes ei oska nad kusagilt abi otsida. Esimene, kelle poole pöörduda, on tavaliselt lapsevanem, kuid lapsevanema oskamatus tõttu võib tihtipeale juhtuda, et lapsevanem oodatud abi pakkuda ei suuda. Klassikaaslase, sõbra kaotuse järel on mõnikord kooli poolt pakutud nõustamist ja abi. Pakutav nõustamine ja kontroll Eestis on puudulikud ning neid on vaja tunduvalt suuremas ulatuses, kui neid hetkel on võimalik pakkuda.

Kast (1998) on arvanud, et kõige parem oleks, kui leinaja läbielamusi lihtsalt jagataks, see tähendab, teda ära kuulataks ja tema juures oldaks. Kahjuks noorukite puhul on probleemiks tihti see, et lapsevanematel pole aega, et piisavalt tuge jagada ja tihtipeale pole suurt abi ja toetust loota ka oma eakaaslastelt, kuna sellises vanuses ei osata veel oma eakaaslastega antud teemal sügavamalt rääkida. Seetõttu ei osata end tihtipeale nõ. muredest tühjaks rääkida, et leida mingisugustki leevendust leinale.

Noortel on kahtlemata leinaga raskem toime tulla põhjusel, et neil puuduvad elukogemused. Vananedes on inimesed juba leinaga kokku puutunud ja teavad, kuidas antud olukorras tegutseda. Noored ei pruugi olla leinaga varem üldse kokku puutunud. Eriti puudutab see tänapäeva ühiskonna mudelis elavaid noori. Leidub palju perekondi, kuhu kuulub vähem perekonnaliikmeid. Üha enam tuleb ette, et lapse kasvatab üles vaid üks lapsevanem ning see omakorda tekitab olukorra, kus lapsel on olemas kontakt vaid ühepoolsete vanavanematega. Seda väiksem on võimalus puutuda kokku leinaga ja seda väiksem on leinaga tegelemise kogemus. Lisaks sellele on tänapäeval toimunud linnastumine, mille tagajärjel pole enamusel noorukitel võimalust endale isegi kodulooma võtta. Teatud määral lemmiklooma kaotamine nooremas eas valmistab noorukeid ette tegelemaks tulevikus ka lähedase kaotusest tekkinud leinaga. Kahjuks pole aga lemmiklooma puudumisel olnud enamusel noorukitest võimalust kogeda lemmiklooma kaotusest tulenevat leina ja seetõttu tuleb lähedase kaotusel neil läbida suurt šokki ja oskamatus tegutseda.

Leina ei saa inimestelt ära võtta, aga on võimalik õpetada neid sellega toime tulema. Ainus tee oma leina pisutki leevendada, on seda mitte vältida ja see lihtsalt endast läbi lasta

(Kaseoja 1997). Tihtipeale tekibki noorukitel probleem sellega, et ei osata leinaga tegeleda. Suurim viga, mida teevad lapsevanemad, on tihtipeale see, et üritatakse teha head, aga tehakse halba. Nimelt ei räägita surnust ega juhtunust, sest kardetakse sellega veel enam haiget teha. Reaalsuses aga peaksid lapsevanemad sellest just rääkima. Kahjuks aga sealt noored enamasti abi ei leia.

Seega ongi tihti probleem selles, et noored jäävad oma leinaga üksi. Järgmises peatükis jälgibki töö autor, milliseid erinevaid leina väljendamise viise on noored kasutanud.

1.4 LEINA VÄLJENDAMISE VIISID

Töö autor võtab vaatluse alla ka selle, milliseid eneseväljendusviise on noorukid siiani kasutusele võtnud seoses leinamisega.

Noored on leidnud võimaluse end välja elada loomise kaudu – luues luuletusi, laulusõnu, jutustusi. Töö autori hinnangul võimaldab eneseväljendusviis läbi loomingutundeid väljapoole elada.

Anders Gustavsson (2004) ütleb, et tegevused, kus leinajad koos osalevad, leevendavad šokiseisundit. Noored on korraldanud ühisüritusi mälestamiseks kaotatud sõpra, tuttavat. Ühiseid kogunemisi, kus asetatakse sümboolselt küünlaid ja lauldakse üheskoos surnu mälestamiseks. Antud viis annab võimaluse leina kollektiivselt välja elada.

Viimasel ajal on tekkinud ka uued portaalid, mis võimaldavad surnut mälestada (kaastunne.ee, remember.ee). Sellistes portaalides on võimalik teha virtuaalne järelhüüe, lisaks sellele on võimalik süütada surnule virtuaalne küünal. Taoline mälestamine võib sobida inimestele, kes ise näiteks füüsiliselt ei saa käia surnu haua peal, ent tahavad siiski anda mõista, et surnu on neil endiselt mees.

Noored on üha enam leinamisel tähelepanu keskpunkti sattunud, kuna nad on leidlikud ja aktiivsed ning seeläbi loovad pidevalt uusi viise leina väljendamiseks. Nad kasutavad mitmeid visuaalseid eneseväljendusi leinamisel, nagu lillede asetamine, kirjade kirjutamine ning küünalde süütamine õnnetuskohale. Sellise käitumise abil on võimalik muuta leinamisel tekkiv ängistus millekski helgemaks (Gustavsson 2004).

Seoses Interneti levikuga on noorte seas muutunud populaarsemaks ka komme luua ühiskasutatavatesse Internetiportaalidesse (näiteks Orkut.com) surnu mälestamiseks mõeldud

foorumeid, kus kõik sõbrad saavad soovi korral rääkida midagi surnust või öelda välja asju, mis jäid surnud sõbrale ütlemata.

Järgmiseks hakkab töö autor vaatlema mälestusvideote loomise ilmingut.

1.5 MÄLESTUSVIDEOD JA LEIN

Mälestusvideote näol on tegemist ühe uue noorte online – sisulooime võimalusega. *Youtube*, kuhu antud videoid üles laaditakse, on sisuliselt meelelahutusportaal, mis sobib igasuguste tunnete, afektide ja tujude väljendamiseks, sh. ka leina väljendamiseks.

Tegemist on ühe enam populaarsust koguva leinamisviisiga. Antud nähtus on suuresti tingitud sellest, kuidas üha enam levib noorukite arvutite kasutamise võimalus. Me elame infotehnoloogia ajastul – seega õpime kasutama ka uusi võimalusi, mida antud areng meile võimaldab. Inimesed kasutavad meedia tehnoloogiaid loomaks ja jagamaks isiklikke kogemusi läbi digitaalsete kanalite (Lüders 2008). Aastatega on arenenud tehnoloogilised võimalused ja ka inimeste oskused neid võimalusi kasutada. Lisaks sellele on leinavideote levimisele kaasa aidanud portaal *Youtube*, kus kõigil soovijatel on võimalus oma loodud videoid teistelegi näidata. *Youtube* on andnud Eesti noortele võimaluse saada osa rahvusvahelisest eeskujust, kuna mälestusvideoid on mujal maailmas juba aastaid loodud ning nüüd on selle kombe üle võtnud ka Eesti noored. Mälestusvideoid on algeliselt Ameerikas kasutatud matustel surnu mälestamiseks, ent oletatavalt tänu Interneti võimalustele on asunud mälestusvideoid looma ka Internetis, kuna selleks on kõik võimalused olemas. Esimene suurem kogus mälestusvideoid paisati töö autori oletustel *Youtube*'i pärast 11.09.2001 katastroofi New Yorgis. Antud katastroofis hukkus palju inimesi ning nende lähedased ning ka võõrad, kes lihtsalt hukkunute omaksetele kaasa elasid, asusid *Youtube*'i üles riputama mälestusvideoid. Komme luua leinavideoid oma omakse surma puhul on *Youtube*'s pigem levinud viimaste aastate jooksul.

Selle võimaluse läbi on noored leidnud viisi jagamiseks oma leina, avaldades mälestusvideoid. Vaadeldes neid mälestusvideoid Internetis võib märgata, et kommentaariumites on tihti sõna võtnud ka hukkunule võõrad inimesed, kes pärast video vaatamist avaldavad samuti kaastunnet ja jagavad video looja kurbust. Taoline käitumine võib tekitada noortes tunde, et nad ei ole leinas üksi ning selline toetusviis võib aidata leinamisele kaasa.

Inimesed, keda seovad ühesugused kannatused, saavad üksteist vastastikku väga palju aidata, kas või virgutada emotsioone mitte maha suruma (Kast 1998). Noorukite loodud mälestusvideod täidavad just seda väga vajalikku rolli – video, mis on loodud ühe leinaja poolt, võib pakkuda lohutust teistele sama leinaga seotud inimestele. Nimelt kui on hukkunud näiteks klassikaaslane, kes on ühtlasi paljudele hea sõber, on ühe sõbra loodud mälestusvideo võimaluseks teistelegi leinata selle mälestuse kaudu. Mälestusvideos kasutatavad pildid hukkunust kutsuvad esile emotsioone, mis aitavad leinaga tegeleda, oma emotsioone reaalselt välja elada.

Meenutamine aitab surmast tingitud igatsust leevendada. Verena Kast (1998) väidab, et leinajad soovivad pidevalt vaadata fotosid surnud inimesest. Nii pääsevad nad kadunu lähedale. Sellised mälestusesemed võivad märgatavalt valu leevendada. Ese äratab ellu kaotatud ja taga igatsetud tegelikkuse, samas kui see rahustab ja annab maagilise turvatunde (Kast 1998). See võiks olla seletus sellele, miks tehakse taolisi mälestusvideoid. Videotes kasutatud pildid võivad tekitada kergendavaid emotsioone, leevendada valu.

Mälestusvideote kohta kirjutatud artiklis (Kivimaa 2008) ütleb mälestusvideo loonud noormees, et taolise video loomine oli tema jaoks eelkõige oma tunnete väljaelamine. Nimelt leiab ta, et näidates neid ühiseid pilte ja kasutades vastavat laulu saavad inimesed aru, kui kallis oli surnu talle. Lisaks sellele usub noormees, et surnu võib iga kell seda videot näha ning sellest osa saada. Ta toob välja tõsiasja, et oluline on ka valida video taustaks vastav laul, mida kuulates saab surnud sõber aimu, kui kallis ta oma sõbrale on. Noormees räägib ka sellest, et terve video loomise protsess on sama tähtis kui tulemus. Ta tõdeb isegi, et taolise video loomine mõjub talle psühholoogiliselt väga hästi. Lisaks sellele leiab noormees, et tema loodud video võib olla ka moraalseks õppetunniks, kuna tema sõber sai surma õnnetuse läbi, on ka videosse lisatud piisavalt vihjeid, et sellest omad järeldused teha (Kivimaa 2008).

„Surмага seotud elamuste meenutamine on tähtis, et mahajääja saaks neid üle kanda oma hingeellu“ (Kast 1998:64). Mälestusvideod, mis ilmselt jäävad kõigile kättesaadavaks pikemaks ajaks, annavad selle võimaluse meenutada neid elamusi, saavutada vajalikke kogemusi, mida on võimalik üle kanda oma hingeellu.

Psühholoog Tiiu Meres (2008, viidatud Kivimaa 2008 kaudu) on öelnud, et ta on üldiselt leinavideote kui uue mälestamisviisi poolt, kuna taolised matuserituaalid on väga olulised, sest need aitavad psüühilist tasakaalu taastada ning lisaks sellele mõttemaailma korrastada, mis tavaliselt leina puhul segamini võib paiskuda. Lisaks sellele leiab Meres, et

matustel osalemine ei pruugi noori leinas edasi aidata, kuna kõik matustel toimuv võib noortele olla kauge ja võõras, sest kaaslaste matus võib olla noortele esimene kokkupuude leinaga ning seetõttu ei pruugi tavapärane matuserituaal toimida. Merese sõnul võib matuserituaal näida noortele suisa groteskse näidendina ning seetõttu ei pruugi noored ka taolise rituaali sügavamat tähendust mõista.

1.6 ÜLEVAADE SEMINARITÖÖST

Seminaritöö käigus viidi läbi kontentanalüüs ning autor kodeeris 20 videot. Tulemusena sai autor teada, et videote loomiseks pole tarvis erilisi oskusi, kuna mälestusvideote näol on tegemist vaid sisuliselt järjestikku pandud fotodega, mille taustaks on pandud muusika ning vahele vahetiitrid. Taolisi teadmisi õpetatakse tänapäeval koolis. Lisaks sellele otsis autor ka seminaritöös müütide teket ning see leidis kinnitust, kuid vähesemal määral, kui bakalaureusetöös, kus materjalihulk on tunduvalt suurem. Seminaritöö käigus oli enamus videote autoreid oletatavalt naissoost ning meesoost autoreid oli 20. video hulgas vaid neli tükki, seega järeldas autor, et mälestusvideod on sobilikud eneseväljendusviisid pigem naissoost autorite jaoks.

1.7 UURIMISKÜSIMUSED

Käesoleva töö eesmärgiks on kvantitatiivse uuringu kaudu uurida videotes kasutatud materjali ning viia läbi põhjalik kvalitatiivne uuring, mis võimaldab jälgida mälestusvideotes kasutatud vahetiitreid.

Peamised uurimisküsimused on:

- Millest koosnevad mälestusvideod?
- Keda on võimalik tuvastada mälestusvideote loojana?
- Milliseid müüte ja tõekspidamisi videote loojad väljendavad?

Esimese uurimisküsimuse eesmärgiks on jälgida täpsemalt seda, millist materjali kasutatakse mälestusvideote loomisel. Täpsemalt võetakse vaatluse alla nii mälestusvideo elemendid, kasutatud fotode arvu, tausta kui ka jälgitakse fotodel kujutatud tegevust ning video taustamuusikat. Lisaks sellele jälgib töö autor videotes kasutatud vahetiitreid ning nendes avalduvaid emotsioone, kõneviisi ja kirjakeelt.

Teise uurimisküsimuse puhul tehakse põhjendatud oletusi autorite soo, vanuse ja surnuga seotuse kohta. Seejuures lähtub töö autor autori kasutatud *Youtube*'i kontonimest, kasutatud fotomaterjalist ning ka vahetiitritest.

Kolmanda uurimisküsimuse eesmärgiks on tuua välja leinamisel tekkinud müüdid, mis väljenduvad antud leinavideotes. Antud materjali on võimalik leida kasutatud vahetiitrites.

2. MEETOD JA VALIM

2.1 VALIM

Käesoleva bakalaureusetöö empiiriliseks materjaliks on mälestusvideod, mis on üles laaditud portaali *Youtube*. Need videod on sisuliselt järjestikku ritta pandud fotode „slaidiprogrammid“, millele on taustaks pandud muusika.

Kodeerimisel on vaatluse alla võetud 60 eestikeelset mälestusvideot, sest puudub kindel meetod antud teema uurimiseks, kuna seda pole varem Eestis uuritud, seega esmaseks uurimiseks on valitud 60 videot - see on enam-vähem ratsionaalne kogus, mille peal on võimalik testida, kas antud uurimisviis toimib. Mälestusvideote leidmiseks kasutas töö autor märksõnasid „R.I.P; mälestus“ ning leitud vastetest võttis otsingusse ka surnud inimeste nimesid, leides nii veelgi materjali juurde.

Mälestusvideote all pidas töö autor silmas videoid, kus oli kasutatud vahetiitreid, fotomaterjali, videoklippe, mis viitasid oma olemuselt surnud inimese mälestamisele. Lisaks sellele viitas mälestusvideo olemusele video pealkiri.

2.2 MEETOD

Bakalaureusetöö valmis kvantitatiivse ja kvalitatiivse kontentanalüüsi abil. Antud meetod sai valitud taaskord kuna taolist uurimist pole varem läbi viidud ning autorile tundus taoline meetod esmaseks uurimiseks sobiv. Laherand (2008) on öelnud, et kvalitatiivne uuring kujutab endast kogumit uurimisvõtteid, kus püütakse nähtusi mõista lõdvalt struktureeritud ning pigem sõnaliste andmete, kui mõõtmise kaudu. Samas kvantitatiivse meetodi eesmärgiks on saada võimalikult objektiivseid empiirilisi andmeid täpselt piirituletud objektide kohta.

Kvantitatiivne uuring aitab teada saada, kui palju materjali kasutavad noored mälestusvideote kasutamiseks ning millised need materjalid on. Lisaks sellele saab autor selle abil teada, kas sugu mängib tähtsat rolli taolises leinamisviisis. Autor saab teada ka seda, milline oli autori side kadunud isikuga ehk millised suhted panevad tavaliselt inimese looma taolist mälestusvideot.

Bakalaureusetöö kvalitatiivne uuring aitab välja tuua konkreetseid näiteid leinavideotes kasutatud vahetiitritest ning leinamisega tekkinud müütidest ja nende olemusest. Lisaks sellele saab töö autor teada, kas antud vahetiitrid sisaldavad endas mingit muud informatsiooni leinaja kohta.

Alljärgnevalt kirjeldab töö autor kategooriate sisu ja tehtud otsustuste aluseid nii kvantitatiivse kui ka kvalitatiivse kodeerimistabeli puhul.

2.3 KVANTITATIIVSE KODEERIMISE KATEGOORIAD

Kodeerimisjuhendi esimeses kategoorias märgib töö autor ära videote **pealkirjad**. Pealkirjade kaudu oli võimalik järeldada, et tegemist on mälestusvideoga, kuna oli palju kasutatud emotikone, mis viitasid leinamisele (näiteks (W) – närtsinud roos), lisaks sellele viitas mälestusvideole lühend R.I.P, sõna „mälestus“ või näiteks oli toodud välja surnud inimese eluaeg.

Kodeerimisjuhendi teises kategoorias saab töö autor teada **autori andmed** – autori nime, kas kasutatakse päris nime, varjunime või pole võimalik nime tuvastada, autori oletatava vanuse, seejuures kasutab töö autor piltidel olevate isikute välimuse järgi oletatava vanusevahemiku määramist ning lisaks sellele aitab surnu ning ka oletatavalt samasse vanusegruppi kuuluva video autori vanusevahemikku oletada vahetiitrites ning pealkirjades väljatoodud surnu eluaeg (näiteks 07.06.1988 – 15.07.2008).

Autori andmete alla paigutab töö autor ka video autori soo, seejuures lähtub töö autor kasutajanimest tuvastamaks video autori sugu. Soo ja varjunime sidusust on uurinud ka Lois Ann Scheidt (2001), kes oma uurimuses „Avatars and Nicknames in Adolescent Chat Spaces“ toob tulemuste all välja, et nii naissoost, kui ka meessoost noored kuulutavad end pigem kasutades oma päris hüüdnime, andes tänu sellele teada oma tõelisest olemusest ning nad ei ürita end enamasti peita võõraste ja arusaamatute hüüdnimede taha. Sellele tuginedes oletab antud töö autor, et ka *Youtube*’s kasutatavad hüüdnimed viitavad videote autorite õigele soole. Varjunimedest võib näiteks tuua järgmisi nimesid: „liisujouks“, „mart5541“, „ailika2005“, mis viitavad väga otseselt video autori soole. Lisaks sellele on võimalik sugu määrata ka fotode ning vahetiitrite kaudu, kus on video pühendatud näiteks oma armastatule tüdruksõbra poolt.

Uurimise all on ka autori side surnud isikuga. Seejuures jälgib töö autor kasutatud pildimaterjali ning vahetiitreid. Töö autor teeb otsuse jälgides sõbrapilte (lahti seletatud alajaotuses „kasutatud fotod“) ning pildimaterjali koosoldud üritustelt. Antud kategooria võimaldab vastata küsimusele kes on mälestusvideote autorid.

Kodeerimisjuhendi kolmandas kategoorias kodeerib töö autor **mälestusvideo elemente**, et näha, mis materjalidest video kokku pannakse (fotod, muusika, videomaterjal jne). See võimaldab jälgida, millist materjali vajatakse mälestusvideote loomiseks.

Neljandas kategoorias pöörab töö autor rohkem tähelepanu **kasutatud fotodele**, jälgides, kui palju fotosid kasutatakse videos, milline on kasutatud fotode taust ning fotodel kujutatav tegevus. Taustana jälgib töö autor, kas taustaks on kool või töökoht, kodune ümbrus, loodus või pole võimalik tausta määratleda. Tegevuse all peab töö autor silmas, kas kujutatud on fotosid koosoldud üritustelt, fotosid ainult hukkunust, sõbrapilte, loodusvaateid, fotosid õnnetuskohalt või fotosid leinasümbolitega (vt. Fotode näidised, Lisa 3). Koosoldud ürituste all peab autor silmas ühiseid koosviibimisi (pidu, ühisüritused)(vt. Fotode näidised, Lisa 3). Sõbrapiltide all peab töö autor silmas pilte, kus on peal poseeritud isikud ja on aru saada, et tegemist pole ühisüritusega (vaadeldes tausta, isikute olekut) (vt. Fotode näidised, Lisa 3). See võimaldab teada saada, kust võivad kasutatud fotod pärit olla, kas surnu või video autori isiklikust kollektsioonist.

Viiendas kategoorias on vaatluse all **vahetiitrid** – nende arv ning iseloom. Iseloomu all peab töö autor silmas kas vahetiitrites tuuakse välja traagilise sündmuse üksikasjad, kas autor väljendab isiklikke tundeid, kas autor pöördub ohvri poole, kirjeldab ohvri iseloomuomadusi, teeb oletusi surma põhjuse ja tähenduse kohta või teeb oletusi ohvri praeguse seisundi kohta. Vahetiitreid uurides tahab töö autor teada, mida on neist võimalik välja lugeda.

2.4 KVALITATIIVSE KODEERIMISE KATEGOORIAD

Kvalitatiivses uurimises keskendus töö autor mälestusvideotes kasutatud vahetiitritele.

Esimeses kategoorias on vaatluse all **vahetekstides kasutatud pöördumine**, mis on siis vastavalt jaotatud järgnevasse kategooriatesse: pöördumine surnu poole, pöördumine kaasleinajate poole ning määratlemata pöördumine.

Teises kategoorias on videote **vahetekstide stiil**, mis omakorda jaguneb järgmiselt: normeeritud neutraalne kirjakeel, poeetiline / ilukirjanduslik stiil, familiaarne stiil ning arhailine stiil.

Kolmandas kategoorias võtab töö autor vaatluse alla **omadussõnade vormid**, täpsemalt omadussõnade võrdlusastmed.

Neljandas kategoorias on vahetiitrid jaotatud **ajavormide** järgi, kasutades järgnevaid ajavorme: olevik, lihtminevik, täisminevik ning grammatiline olevik tuleviku tähenduses.

Viiendas kategoorias võtab töö autor vaatluse alla **vahetekstides nimetatud isikuomadused**.

Kuuendas kategoorias on vaatluse all mälestusvideote autorite **meenutatud sündmused**.

Seitsmendas kategoorias võtab töö autor vaatluse alla vahetekstides kasutatud **metafoorid**.

Kaheksandas kategoorias vaatlleb töö autor kasutatud **tsitaatsõnu**.

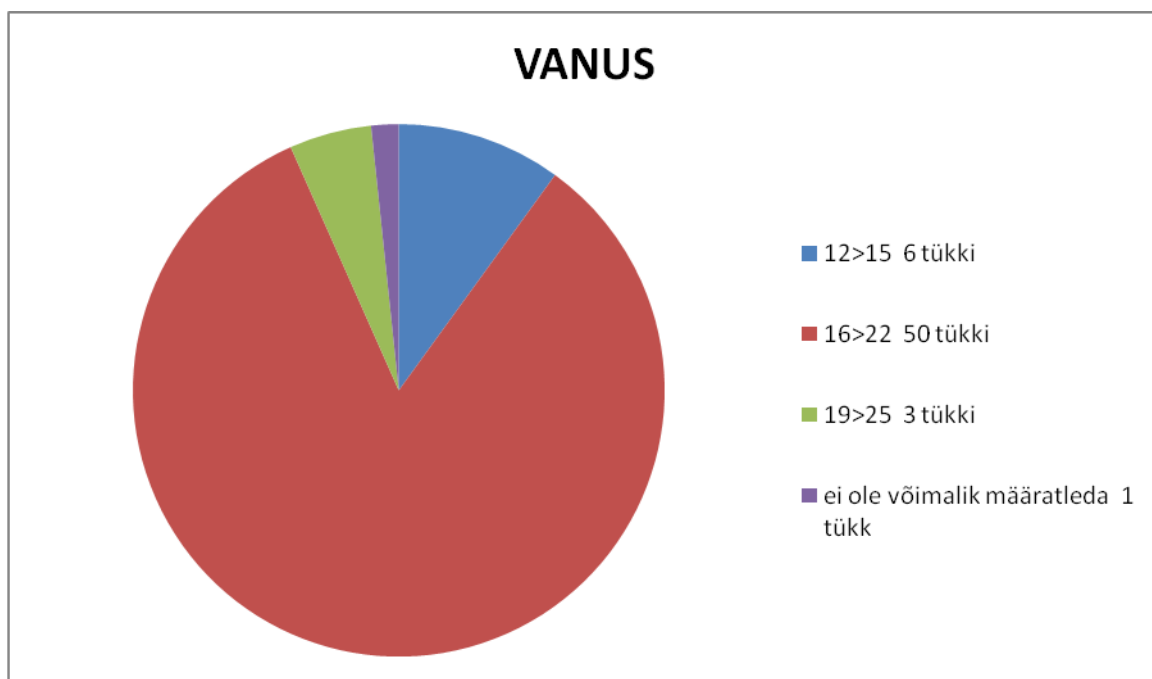
Viimases, üheksandas kategoorias on vaatluse alla võetud vahetekstides kasutatud **emotikonid**.

Peatükis „Kodeerimise tulemused ja analüüs“ on töö autor välja toonud kvantitatiivse uurimuse kaudu kätte saadud tulemused ning lahti seletanud kvalitatiivse analüüsi tulemused koos näidetega. Peatükis „Järeldused ja diskussioon“ on töö autor seostanud kodeerimisel saadud tulemused töö alguses välja toodud teooriaga.

3. TULEMUSED

3.1 KVANTITATIIVNE UURING

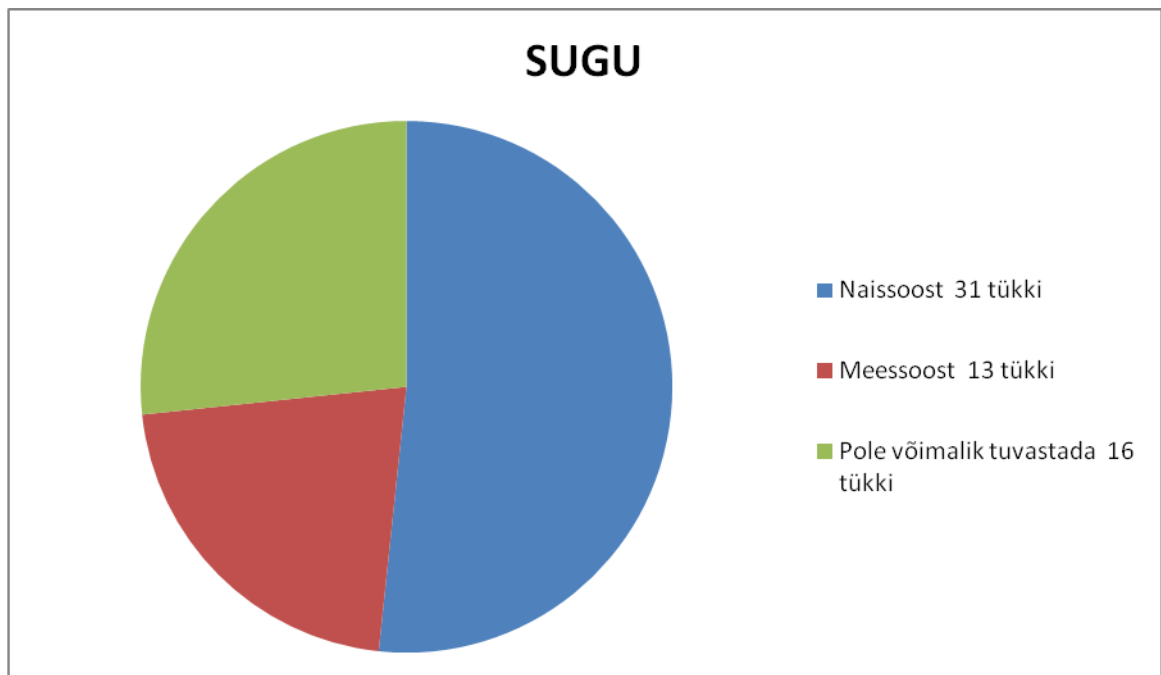
53. korral 60st kasutasid videote autorid oma pärisnime asemel varjunime. Ülejäänud seitse autorit olid oletatavalt kasutanud oma pärisnime. 59. video puhul oli võimalik oletada video autori vanust – töö autor otsustas jagada vanusegruppidesse vastavalt kasutatud piltidel olevate isikute oletuslikule vanusele. Ühel juhul ei olnud võimalik vanust oletada, kuna antud videos puudus fotomaterjal ning autor ei viidanud ka vahetiitrites surnu ega enda vanusele. Kuus videot oli loodud autorite poolt, kes jäid oletatavasse vanusevahemikku 12-15, 50 videot olid loodud autorite poolt, kes jäid oletatavasse vanusevahemikku 16-22 ning kolm videot olid loodud autorite poolt, kes jäid oletatavasse vanusevahemikku 19- 25. Video autorid jagati vanusegruppidesse töö autori otsustuse järgi. Seega võib selle juures märgata tendentsi sellele, et enamasti on mälestusvideote autoriteks noored.

Joonis 1. Videote autorite oletatav vanus

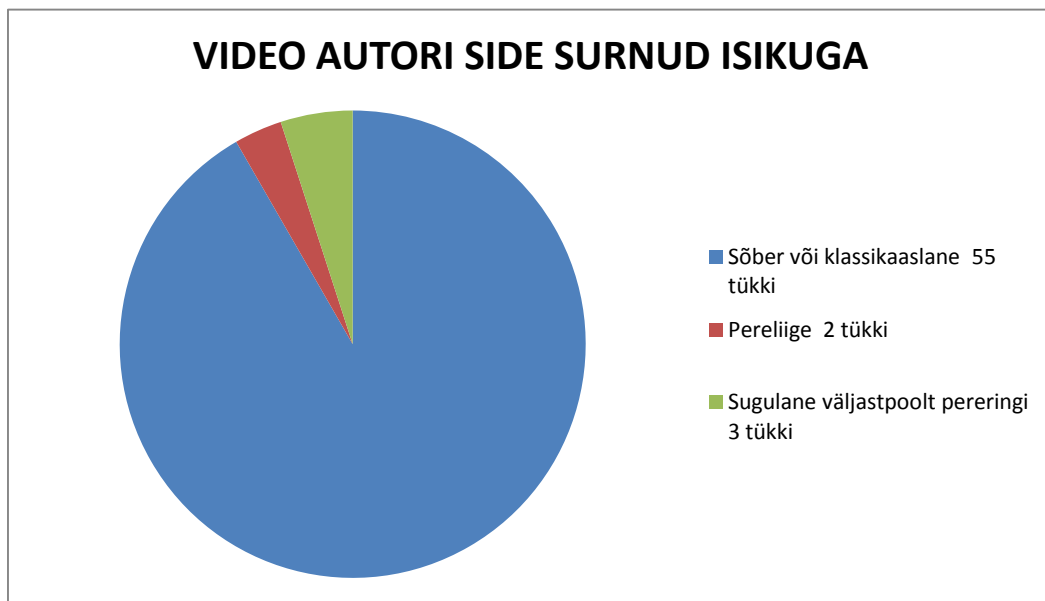
31 autorit oli oletatavalt naissoost, 13 autorit oletatavalt meessoost ning 16. korral ei olnud võimalik autori sugu tuvastada. Soo tuvastamisel lähtus töö autor videote loojate

hüüdnimedest ning hüüdnimede kõrval kasutatud *Youtube* konto profiilifotodest. On märgata, et rohkem kui pooltel kordadel on töö autoriks naissoost isik.

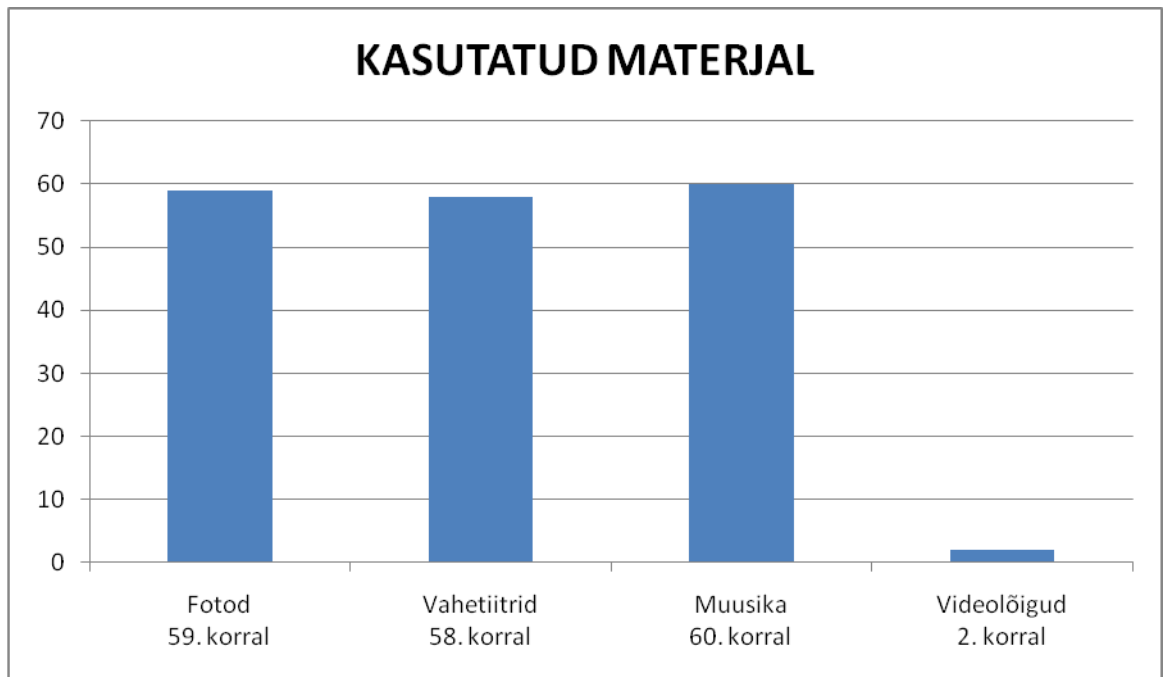
Joonis 2. Videote autorite oletatav sugu

60st videost 55 oli loodud surnu sõbra või klassikaaslase poolt. Antud otsusele jõudis töö autor lähtudes kasutatud vahetiitrite iseloomust (näiteks: „Sa olid parim sõber“) ning videote loomisel kasutatud sõbrapiltidest, piltidest ühistelt üritustelt (ühised peod, koosviibimised jne.). Vaid kahel korral oli mälestusvideo loojaks surnu pereliige ning kolmel korral oli loojaks surnu sugulane väljaspool pereringi. Seda võis järeldada vahetiitrites kasutatud lausete järgi, nagu näiteks: „Puhka rahu, venna!“. Võib märgata, et pigem leinavad pereliikmed teisel moel ning enamjaolt ei soovi oma tundeid taolisel viisil jagada.

Joonis 3. Video autori side surnud isikuga

60st korrast 59. korral oli kasutatud fotosid, vaid ühes videos puudus fotomaterjal. 58. korral oli kasutatud vaheteksti ning kõigil 60. korral oli kasutatud muusikat. Kahel korral olid mälestusvideote autorid kasutanud ka videolõike, kuid mitte ühelgi korral polnud kasutatud heliklippe. Sellest on võimalik samuti järeldada, et pigem on kättesaadav fotomaterjal ning videoklippe said kasutada vaid need tuttavad, kes olid taolise materjali ise mõne koosviibimise ajal üles filminud. Nimelt oli mõlemal korral videoklippides näha ühist koosviibimist.

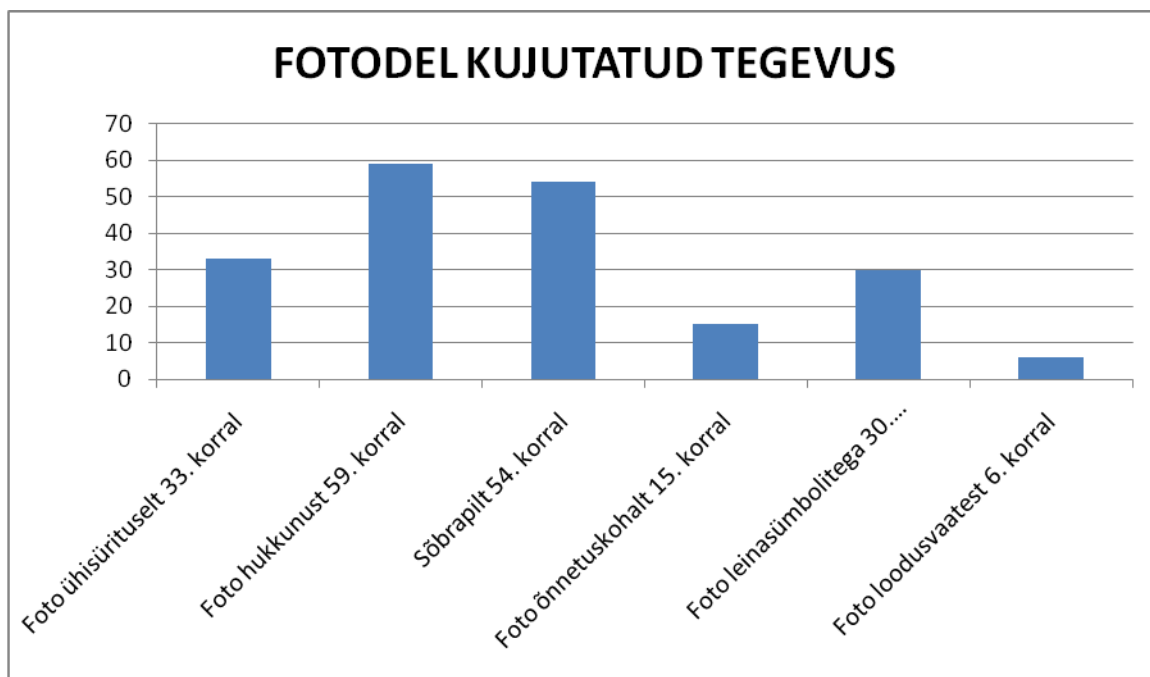
Joonis 4. Videotes kasutatud materjal

54. korral ületas kasutatud fotomaterjali arv enam kui 20. foto arvu, viiel korral oli kasutusel 10-20 fotot ning vaid ühes videos oli kasutatud 0-10 fotot. See võimaldab väita, et vajalik materjal on tänapäeval kõigile kättesaadav ning materjalipuuduse all ei kannatanud ükski video. Samas võib väita ka, et ei suudeta lihtsalt valikut teha ja peale kalli inimese surma tunduvad kõik fotod olulised ja kallid.

Kasutatud oli fotosid, kus taustaks on kool, kümnel korral, fotosid, kus taust on kodune, 58. korral ning fotosid, kus taustaks on loodus, 58. korral (vt. Lisa 3). 11. korral polnud võimalik tausta määratleda. Taoline alajaotus näitas töö autorile, et palju oli kasutatud ilmselt surnu erakollektsiooni fotosid, kus taust oli kodune. Taolisi fotosid on väga lihtne saada kätte noorteportaalidest, kuhu surnu nad ise üles on laadinud.

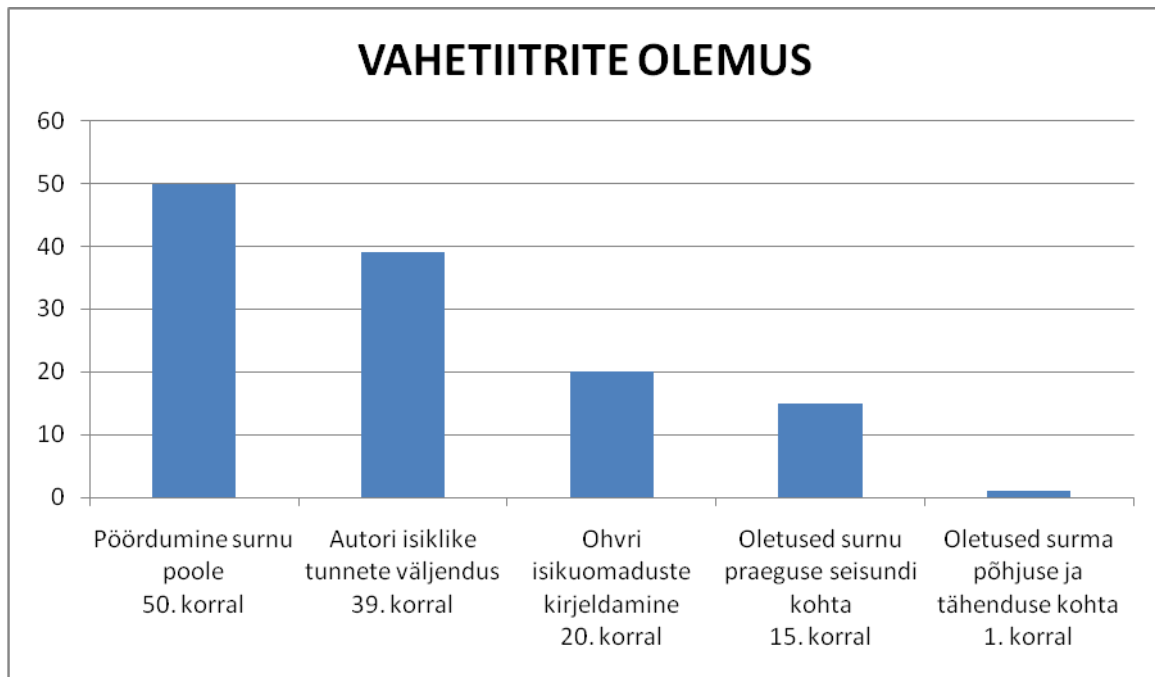
33. korral kasutati fotosid ühisüritustelt (näiteks peod, koosviibimised), 59. korral kasutati fotosid ainult hukkunust, 54. korral kasutati sõbrapilte, 15. korral kasutati fotosid õnnetuskohalt ning 30. korral kasutati fotosid leinasümbolitega (näiteks leinaküünlad, pildid koolis üles seatud mälestusstendist jne)(vt. Lisa 3). Kuuel korral oli kasutatud fotosid, kus oli kujutatud vaid loodusvaade. Kuna enamusel korral oli kasutatud fotosid ainult hukkunust, võib järeldada, et taas on mälestusvideote autorid saanud oma fotomaterjali enamjaolt Internetiportaalidest, kuhu surnu on pildid ise endast üles laadinud. Samas on väga palju kasutatud sõbrapilte, mis on samuti võetud erakollektsioonist, kas siis enda tehtud

fotomaterjalide hulgast või ka sõprade fotomaterjalide hulgast, mida samuti noored tänapäeval ühiskasutatavatesse Internetiportaalidesse üles laadivad. Tervelt pooltel kordadel olid mälestusvideote autorid kasutanud fotosid leinasümbolitega, kuna ilmselt annab see neile tunde, et taolise materjali kasutamine annab videole n.ö. leinavideo mulje.

Joonis 5. Videotes kasutatud fotodel kujutatud tegevus

Vaadeldes vahetiitreid, oli tervelt 50. juhul kasutatud pöördumist surnu poole, 39. korral oli märgata mälestusvideo autori isiklike tunnete väljendamist, 20. korral oli kirjeldatud ohvri isikuomadusi, 15. korral oli tehtud oletusi ohvri praeguse seisundi kohta. Vaid kahel korral oli välja toodud traagilise sündmuse üksikasjad ning vaid ühel korral oli tehtud oletusi surma põhjuse ja tähenduse kohta. Sellest võib järeldada, et enamjaolt tahavad leinajad veel midagi surnule öelda, nad kasutavad antud mälestusvideosid selleks, et väljendada oma tundeid, öelda surnule veel seda, mis jäi ütlemata ning taolisel viisil on võimalus ka surnu paremaid iseloomuomadusi kirjeldada.

Joonis 6. Videotes kasutatud vahetiitrite olemus

3.2 KVALITATIIVNE UURING

3.2.1 Videote vahetekstides kasutatud pöördumised

Võttes vaatluse alla vahetekstides kasutatud pöördumisi, võib autor väljendada järgmist – kuna väga palju on kasutatud otsest pöördumist surnu poole, võib järeldada, et leinavideote autorid võivad uskuda, et surnu on siiski veel võimeline antud videot nägema ning kuulma seda, mida tahetakse talle veel öelda. Siinkohal toob töö autor välja järgmisi näiteid:

„Meie südamesse jääte Te igaveseks...”

Antud pöördumisega tahetakse surnutele ilmselt selgeks teha, kui kallid nad olid ning taoline pöördumine annab mõista, et surnu justkui saaks seda lugeda.

„Kirsti. Sa olid suureks eeskujuks nii väikestele kui ka meile. Sul tulid alati kõige paremad ideed. Kui keegi vajab abi ulatasid sina oma käe. Sulle maitsesid kõige imelikumad asjad. Kui me väiksed olime siis sa sõid võililli sest sa kuulsid kuskilt et need on kasulikud. Mäletad?”

Surnu poole pöördumine, tema nime kasutamine ning positiivsete iseloomuomaduste loetlemine. Lisaks on antud mälestusvideo autor meenutanud surnuga ühist mälestust ning lõpetanud selle sõnaga „Mäletad?“, mis annab ilmselgelt teada, et antud autor justkui meenutaks olnut üheskoos hukkunuga.

„Elina. Sa olid alati nii päiksepaisteline ma imetlesin seda kuidas sa väikeste laste eest hoolitsesid ja nendega mängisid. Ma imetlesin ka sinu nunnusid jonnimis tujusid. Ükskord sa ei läinud sellepärast kooli, et Kirsti luges sulle su jäätise nime ette kuigi sa tahtsid ise lugeda...Kas mäletad?“

Samuti on antud näite puhul näha, kuidas mälestusvideo autor üritab olnut koos surnuga meenutada ning teda kiita. Jääb samuti mulje, nagu mälestusvideo autori hinnangul saaks surnu antud videot näha ning meenutust lugeda.

„Ma mäletan et ükskord kui me aknast välja vaadates nägime me kodutuid prügikastis sorimas. Selle asemel et nende üle naerda, tulid sina mõttele et me võiksime neid aidata. Ja nii me viisimegi neile natuke raha ja süüa. Sellist heategu ei teeks igatiks aga Sina tegid seda“

Taaskord on näha surnuga koos meenutamist, otsest tema poole pöördumist.

„Ainuke tüli mis mul teiega selle 9 aasta jooksul olnud on oli sellepärast et ma murdsin kogemata su võilille varre pooleks. Tollel hetkel ma soovisin et seda poleks juhtunud.. Andesta“

Antud vahetekstis on samuti väga selgelt näha, et mälestusvideo autor usub, et surnu näeb seda videot. Ta palub andeks olnu eest, lootes saada rahu.

„Miks Sa kyll jätsid meid???:’(„

Otsene pöördumine surnu poole.

Vähem kasutati pöördumist kaasleinajate poole. Avaldati kaastunnet omaksetele ning pöörduti ka kaasleinajate poole, kelleks võivad olla kasvõi sama vanusegrupi esindajad. Taoline käitumine annab võimaluse järeldada, et võidakse otsida endale leinas kaaslasi, kes jagaksid samu emotsioone ning kellega koos oleks võimalik oma emotsioone välja elada. Tänapäeval on üldse inimesed väga individualistlikud, ollakse rohkem omaette, saadakse ise hakkama, kuid leinaga kaasneb kannatus, selle korral hakatakse otsima kontakti, samasugust kogemust, sest üksinda on sellega raske tegeleda. Näiteid pöördumisest kaasleinajate poole:

„Sügav Kaastunne kõigile kes teda teadsid ja armastasid. Erikalt.“

Mälestusvideo autor pöördub otseselt kõigi poole, kes jagavad samu kannatusi.

„Mälestus Maili auks: S Kõik kes teda leinavad kommenteerige. Maili oli kallid meile kõigile. :’(,

Antud mälestusvideo autor kutsub kaasleinajaid suisa üles jagama ühiseid tundeid.

„Rääkige meile oma mälestustest ja meenutustest, aegadest – koos Jarmoga.“

Samuti antud mälestusvideo autor kutsub kaasleinajaid otseselt üles jagama oma leina, oma tundeid ning kannatusi.

Lisaks sellele on kasutatud kaheksal korral ka määratlemata pöördumist, mis näitab, et oma leian justkui tahetakse kellegagi jagada, ent ei osata otseselt kellegi poole pöörduda. Näiteid selle kohta:

„Te lihtsalt ei kujuta ette mis tunne oli sellist pilti ajalehes näha. See tunne on seletamatu, kuid ühte ma ütlen SEE LÕHESTAS MU SÜDAME. Ma tundsin esimest korda mida tähendab igatsus. Me kaotasime oma kaks kõige paremat, andekamat ja heasüdamlikumat ingliti. Selle kirjeldamiseks pole veel sõnu välja mõeldud sest see on kohutav VALU“

Raske on aru saada, keda peab antud mälestusvideo autor silmas „Teie“ all. Kas need, kes leinavad koos temaga? Kas need, kes lihtsalt sattusid antud videot vaatama? Ilmselt on autor lihtsalt soovinud kellegile oma tunded ära rääkida.

„Kirstist ja Elinast on saanud taevakuningriigi kõige hinnalisemad pärlid... Kui Teil tekib igatsus nende järgi, vaadake taevasse ja leidke üles kaks kõige ilusamat tähte – ja tüdrukud on Teiega..“.

Samuti kasutatud umbmäärast „Teid“. Võib ju järeldada, et ta pöördub kaasleinajate poole. Samas ei saa kindel olla, et kaasleinajad satuvad antud videot vaatama.

3.2.2 Videote vahetektides kasutatud stiil

Järgmisena võtab töö autor vaatluse alla videote vahetektide stiili. 36. korral oli kasutatud tavalist, normeeritud kirjastiili:

„Ma soovin et te pühendaksite need minutid ainult neile kahele.“

„Tahan, et teaksid, elu ilma Sinuta pole endine. Ja et iga sekundi, minuti ja tunniga tunnen Sinust üha enam puudust.“

„Sinu perekond igatseb sind nii väga...aga sinu mälestuse nimel üritavad nad tugevad olla, sest teavad, et sa sooviks seda!“

Antud stiil on lihtne, korralik. Noored kasutavad tavaliselt igapäeva suhtlemises tunduvalt rohkem slängi, kuid ilmselt on aru saadud, et leinates ei peeta antud suhtlusstiili viisakaks.

Oli märgata, et noored kasutasid tervelt 30. korral poeetlist stiili. Taoline teguviis erineb tavapärasest, seega on sellisel moel võimalik antud sündmus enda jaoks eriliseks teha. Antud enda väljendamine stiil pole igapäevane, seega püüavad noored ka seda kaotust enda jaoks eriliseks teha. Samuti on antud stiilist võimalik leida palju müüdi tekkeid surnu kohta. Näiteid antud stiili kohta:

„Kirstist ja Elinast on saanud taevakuningriigi kõige hinnalisemad pärlid... Kui Teil tekib igatsus nende järgi, vaadake taevasse ja leidke üles kaks kõige ilusamat tähte – ja tüdrukud on Teiega...”

Antud juhul on väga hästi näha muut taevasse minemise kohta. Lisaks sellele on antud lause noorte tavapärasest stiilist väga erinev, poeetiline.

„Avanes valguse värav, viis taevasse sätendav sild. Vikerkaar helge särav, su hingest sai tähekild.”

Samuti on siin näites näha poeetilist stiili, kus kirjeldatakse surnu minemist taevasse.

„Meilt võeti ära Eriline Ingel...nutame ja pisarad voolavad...Aga kahjuks need pisarad sind enam meie juurde tagasi ei too!:(,“

Surnut on nimetatud Eriliseks Ingliks, suisa läbiva suure tähega.

„Sa läksid....võtsid kaasa osa meie südametest....see lendas kui linnutiivul koos sinuga.....miljoniks killuks.....“

Antud näide on väga hea poeetilise stiili näide, kus on luuleliselt kirjeldatud surnu lahkumist.

Lisaks poeetilisele stiilile oli kasutatud familiaarset stiili, mis on noortele palju omasem suhtlusviis. Taoliste näidete puhul on näha noorte tavapärasest üksteisega suhtlemise viisi.

„Sa olid nii ilus, ☺ Kõik kutsusid sind Barbiks, ja seda sa olid! Jäääd igavesti meie Barbieks☺.”

Antud video autor on kasutanud familiaarset stiili, ta pole leidnud vajadust kasutada normeeritud kirjastiili, ta on sõnastanud öeldu nii, nagu ta tavapärase kirjastiil välja näeb.

„Sellele, Tsikale Oli Ilu Kuhjaga antudd!”

Selles näites on surnut suisa „Tsikaks“ kutsutud, mis tähendab inglise keelest ületooduna ilusat tüdrukut, ent slängina.

Väga vähe, vaid kuuel korral oli kasutatud arhailist stiili, kuid taolise stiili kasutamine näitab taas seda, kuidas noored pole harjunud leinaga tegelema. Kasutatud on leinamise n.ö. tunnuslauseid, mida on ilmselt kusagilt mujalt kuulnud. Noored ei pruugi mõistagi, mida sellise lausega tegelikult tahetakse öelda või ei oleks taoline rääkimisviis see, mida nad ise kasutaksid, ent kuna neil puudub leinaga kokkupuude, ei ole nad teadlikud, kuidas antud olukorras käituda tuleks ning seetõttu kasutatakse lauseid, mida teatakse, et kellegi surma puhul kasutatakse. Näiteks:

„Olgu muld teile kerge, Elina ja Kirsti...“

Antud video autorid jäävad oletatavasse vanusevahemikku 12-15. Sellises vanuses noored selliseid väljendeid tavaliselt ei kasutaks, mis näitab, et selle video autor otsustas ilmselt antud lauset kasutada, kuna ta teab, et antud olukorras kasutatakse taolisi väljendeid.

„...Puhaku Ta Rahus!“

Samamoodi noor autor on kasutanud n.ö. tüüpilist lauset, mida kasutatakse leinates surnud inimest.

3.2.3 Videote vahetextides kasutatud omadussõnade võrdlusastmed

Järgmisena võtab töö autor vaatluse alla selle, mis võrdes räägivad mälestusvideote autorid surnud sõbrast. Kasutatud on nii algvõrret, kui ka ülivõrret, kuid mõlemad võrded toetavad müüti, et surnust halba ei räägita ja lisaks sellele leinates surnud sõpra ei meenugi tavaliselt midagi halba, vaid igatsetakse vaid seda, mis oli hea. Algvõrdes on kasutatud kiitvaid tunnuseid, nagu näiteks:

„Meie seast on lahkunud kaks imelist tüdrukut, kes oma rõõmsameelsuse ja headusega innustasid teisi edasi minema....: („

„Olid alati nii energiline, nii rõõmus...aitasid kõiki heameelega...olid peohing...ja sõprade jaoks meeletult tähtis ja kallis...aga...kes on meie peohing“

Mõlema väljatoodud näite puhul on näha surnud sõbra kiitmist, tema parimate iseloomuomaduste välja toomist.

Samas ülivõrde puhul on seda kiitmist suisa toonitatud, nagu oleks surnu olnud tõesti parim inimene ilma ühegi veata.

„Olid parim...“

„Ta oli, on ja jääb parimaks ☺ Armastan ja igatsen Igavesti! Puhka rahus R.I.P Tajo.“

Taoline ülivõrdes rääkimine viitab leinaja selektiivsele mälule. Antud nähtus on väga tavaline leinaprotsessi osa, et ühel päeval nähakse surnud isikut vaid parimana, kuid aja möödudes võivad esile kerkida ka negatiivsemad emotsioonid, näiteks viha surnu vastu, et ta nii tegi või et teda enam ei ole. Taolised tõlgendused võivad leinates muutuda päevast päeva.

3.2.4 Videote vahetextides kasutatud ajavormid

Töö autor uuris ka mälestusvideote vahetextides kasutatavaid ajavorme. Oleviku ajavormi oli kasutatud enda emotsiooni väljendamiseks, enamjaolt oli selleks mälestusvideo autori pöördumine surnu poole. Taoline olevikus enda tunnete väljendamine näitab, et ollakse antud olukorraga kontaktis, et noored on oma tunnetega kontaktis ning taoline tunnete väljaelamine aitab leinaprotsessis edasi liikuda. Näiteks toob töö autor välja järgmiseks näited:

„Neid mälestusi on veel vägaväga palju, mis mul teiega on:”(Kui te vaid näeksite seda kui palju sõpru teil tegelikult on, ja kui palju nad teist hoolivad“

„Kallis ma igatsen sind nii väga! Me kõik igatseme...(,

„Ma nutan alati, kui sinust mõtlen“

Kõik väljatoodud näited illustreerivad seda, kuidas leinav sõber pöördub surnud sõbra poole ning väljendab oma emotsioone oleviku ajavormis.

Samas on leinavideote autorid kasutanud lihtminevikku meenutamaks ühiseid mälestusi surnuga. Lisaks võib ka leida surnu kirjeldamist lihtmineviku ajavormis. Taoline käitumine viitab leina esimesele faasile – leinavideote autorid suhtlevad surnuga olevikus, justkui ja oleks olemas, nagu ta saaks seda lugeda, ent samas kasutatakse lihtminevikku, mis näitab, nagu oleks sellega lepitud, et teda enam ei ole. Toimub tunnete kokkupõrge, mis on väga omane esimesele leinafaasile, kus endiselt eitatakse olukorda.

„Ka Teie endi kirjeldamiseks ei leia ma sõnu. Teil ei olnud mitte ühtegi viga. Teie rõõmsameelsus nakatas meid kõiki. Teie kohta ei käi mitte ühtegi halba sõna“

Antud lauses on iseloomuomadusi kirjeldatud minevikus, justkui leppides, et surnud tüdrukuid enam ei ole, samas järgmises näites on video autor palunud andestust oleviku

ajavormis, ehk lootes, et nad näevad veel antud videot, mis näitab juba taolist tunnete kokkupõrget:

„Ainuke tüli mis mul teiega selle 9 aasta jooksul olnud on oli sellepärast et ma murdsin kogemata su võilille varre pooleks. Tollel hetkel ma soovisin et seda poleks juhtunud.. Andesta“

Palju on kasutatud ka grammatilist olevikku tuleviku tähenduses. Antud ajavormi on enamusest kasutatud selleks, et anda surnud inimesele lubadusi, näiteks:

„Te jääte ALATISEKS mu südamesse ja mu südamesse aga mu südamesse jääb ikkagi valu sest ma ei näe teid kunagi. Ma loodan väga et te aitate sellel väga raskel hetkel oma vanemaid ja sõpru“

„Jürgen, me jääme sind alatiseks mäletama!“

„Oled igavesti meie südames!“

„Igavesti igatseme sind...häält, naeratust, kallistusi, nalju...KÕIKE SINUS!(L)“

„Nii paljud igatsevad sind...jäävadki alatiseks igatsema!:(,“

3.2.5 Videote vahetektides väljatoodud iseloomuomadused

Iseloomuomadused, mis leinavideote autorid on välja toonud, on taas samuti ainult positiivsed, mis taaskord viitavad nii selektiivsele mälule, kui ka müüdile, mis tekib leinates, et surnu oli vaid parim ning lisaks ka arusaam, et surnust halba ei räägita.

„Sa olid alati rõõmus ja naerusuine“

„Siim: sa Olid alati nii energiline, nii rõõmus...aitasid kõiki heameelega...olid peohing...ja sõprade jaoks meeletult tähtis ja kallis...aga...kes on meie peohing nüüd...“

On vähetõenäoline, et keegi alati rõõmus suudaks olla, niisiis taoline sõnavalik on väga hea näide tekkinud müüdist.

3.2.6 Videote vahetektides meenutatud sündmused

Mälestusvideote vahetektides oli 17. korral meenutatud ühiseid sündmusi. Taoline positiivse meenutamine lohutab leinajat ning annab võimaluse seda tehes oma emotsioone välja elada:

„Ma mäletan et ükskord kui me aknast välja vaadates nägime me kodutuid prügikastis sorimas. Selle asemel et nende üle naerda, tulid sina mõttele et me võiksime neid aidata. Ja nii me viisimegi neile natuke raha ja süüa. Sellist heategu ei teeks igaüks aga Sina tegid seda“

„Ma mäletan korda kui me käisime koos restoranis. Sa tellisid meile kõigile seakõrvad see oli sul selle restorani lemmik söök. Kui me sööma hakkasime küsisid sa meilt meile ei maitse, aga me vastasime et meile väga maitseb ja sõime suure suuga neid. Me ütlesime seda selleks et Sinu rõõmu mitte rikkuda. Sinu jaoks olin ma valmis tegema ÜKSKÕIK mida!“

3.2.7 Videote vaheteksides kasutatud tsitaatsõnad

Tsitaatsõnad, mis vaheteksidest välja tulid, näitavad, et palju on üle võetud inglise keelest. Tsitaatsõnu kohtas vahetiitrite 39. korral. Näiteid tsitaatsõnade kohta:

„Honey, we miss you forever missed, and you have ice in our hearts ☹“

„Tunnen kaasa tema vanematele, sõpradele ja kõigile neile kes Mailit teavad/teatsid (W) R.I.P. Maili“

„We thought of you with love today, but that is nothing new. We thought about you yesterday and days before that too. We think of you in silence, often speak your name. Now all we have is memories and your picture in a frame. Your memory is our keepsake, with which we'll never part. God has you in his keeping, we have you in our hearts!“

„R.I.P Rauno Mehide (W) Oled alati meie südames edasi..“

Noored on võtnud üle palju inglise keele kasutamist ning töö autor võib oletada, et selline käitumine tuleneb sellest, et tuntakse, nagu ei suudeta eesti keeles seda emotsiooni piisavalt edastada ning on lihtsam ennast väljendada inglise keeles. Väga levinud oli väljend „R.I.P“ (*Rest In Peace – Puhka Rahus*). Lihtsam on kasutada seda lühendit, kui öelda eesti keelne vaste, mis võib tunduda liiga võõras, liiga tõsine. Selle asemel kasutatakse väljendit, mida ollakse palju rohkem kuulnud ning näinud, kuna Internetis on levinud ka inglise keelsed leinavideod, mida saab vaadata. Lisaks sellele võib inglise keel olla tänapäeval noortele slängi aseaineks.

3.2.8 Videote vahetekstides kasutatud emotikonid

Samuti on kasutatud palju emotikone, neid oli kasutatud vahetiitrites 104. korral.

Töö autor leidis mitmeid erinevaid emotikone, nagu

(L) – süda

(W) – närtsinud lill

☺ :)- rõõmus nägu

☹ : (- kurb nägu

: '(- nuttev nägu

;) – silma pilgutav nägu

<3 – süda

:/ - viltuse suuga nägu

Näiteks toob autor järgmisi vahetekste:

„Kahju, et tema tee just nii lõppes.... Just tema sünnipäeval.... Ta sai kõigest elada 18 aastat.....: '(„

„(W) Puhka rahus Maili: '(„

„Tunneme kaasa nende lähetastele (W) ☹“

„(W) Kristo Liiv (W) Kallimale inimesele keda ma tean (W) 09.08.1989 – 26.11.2007 (W)“

Nimetatud emotikonid on noorte seas väga levinud ning üks suuri põhjuseid selleks on Messengeri kasutamine, mis on isiklik jututuba, kus kasutatakse väga palju emotikone. Töö autor oletab, et antud emotikone kasutatakse samuti selleks, et tuntakse, et ainult sõnadega ei suudeta seda emotsiooni edastada, mida sügaval sisimas tuntakse. Samuti puudub kirjalikus elektroonilises suhtlemises kehakeele kasutamise võimalus, mistõttu üritatakse emotikonidega seda asendada, et oma tundeid paremini edastada.

Lisaks nende alajaotuste uurimisele märkas töö autor, et 31 korda oli kasutatud sõna „miks“, see viitab tunnete segadusele ning leinamise esimesele faasile, mil ollakse segaduses ning pilt leinajate jaoks pole selge.

4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

4.1 VASTUSED UURIMISKÜSIMUSTELE

1. Esimesena soovis töö autor teada, millest koosnevad täpsemalt mälestusvideod. Analüüsi kaudu oli selgelt näha, et leinavideo tegemiseks ei ole noorukitel vaja palju materjali. Enamik materjali on tänapäeval Internetis kättesaadav. Enamus noori kuuluvad tänapäeval vastavatesse portaalidesse, kuhu saab endast fotosid üles laadida ning see annab sõpradele võimaluse peale surma kasutada surnud sõbra pilte, mis on antud portaalidest väga lihtsalt kättesaadavad. Seetõttu oli suurem osa videotest üles ehitatud piltidest, kus oli peal kujutatud vaid hukku. Järelikult võimaldab tänapäeva Internetiühiskond noortel taolist mälestamisviisi luua – vajalik materjal on pidevalt saadaval. Videod olid üles ehitatud lihtsalt – kasutatud oli vaid järjestikku laotud pilte, mille vahel jooksid vahetiitrid ning taustaks jooksis muusika. Taoline arvutikasutamise oskus on tänapäeval olemas igal noorukil, kuna sellist programmikasutust õpetatakse juba koolis. Sellised võimalused annavadki piisava tõuke, et taoline mälestamisviis saaks nõ. trendiks. Väga suur osa mälestusvideotes on vahetiitritel. Nende kaudu on võimalik lugeda välja leinaja emotsioone ning hetkeseisundeid.
2. Teiseks soovis töö autor uurida, keda on võimalik tuvastada mälestusvideote loojatena. Uurimise tulemusena saab väita, et peamiselt on mälestusvideote autoriteks surnute sõbrad või klassikaaslased, harvadel kordadel pereliikmed või sugulased. Oletatava vanusevahemiku järgi saab töö autor väita, et mälestusvideote autoriteks on noored, kes jäävad üldisesse oletatavasse vanusevahemikku 12-25. Suurem osa videote autoreid on naissoost.
3. Viimasena soovis töö autor teada milliseid müüte ja tõekspidamisi videote loojad väljendavad. Kodeerimistabeli tulemuste abil saab töö autor väita, et leinaprotsess kutsub noorukitel esile müütide tekke surnud inimese kohta. Enamikus videotes olid olemas lisaks pildimaterjalile vahetiitrid, mille kaudu noored väljendasid oma mõtteid, tundeid ja arvamusi. Taoline enese väljaelamine võib mõjuda noorukitele kergendavalt, kuna nad saavad surnud inimest ülistada, teda meenutada hea sõnaga ning seeläbi mõtestada juhtunu ka enda jaoks lahti. Näiteks mõelda, et surnud

sõbrast sai ingel. Taoliseid vihjeid surnu sellise saatuse kohta võis kohata enamikus uuritud videotes. Lisaks sellele oli enamus videotes tegeldud ohvri ülistamisega, tema iseloomuomaduste välja toomisega.

4.2 DISKUSSIOON

Antud bakalaureusetöö teoreetilistes lähtekohtades tõi töö autor välja leina erinevad faasid, jälgimaks, kas uurimise järel saab vastust sellele, mis faasis noored on leinavideote loomisel. Töö autor saab järeldada, et ollakse alles leina esimeses faasis, kus pooleldi eitatakse juhtunut ning seda, et surnut ei ole enam.

Teoreetilises osas tõi töö autor välja tõsiasja, et noorte jaoks võib sõprade surm olla väga raske katsumus, kuna antud vanuses saadakse endale juba sõpru, kes võivad jääda terveks eluks ning taolises vanuses on sõprade osakaal väga tähtis. Seda võib näidata ka see, et sõbra kaotus mõjub noortele nii rängalt, et hakatakse otsima kasvõi uusi viise oma leina väljendamiseks. Teoreetilises osas tõi autor välja ka selle, et enamasti võib poistel olla oma leina raskem väljapoole elada. Analüüsi tulemusena oli näha, et enamus autoreid on küll oletatavalt naissoost, kuid leidis ka meessoost autoreid, mis näitab, et antud leinamisviis sobib ka poistele ning ei tekita neis n.ö. „valehäbi“, mida võib noorte poiste seas tekkida, kui elatakse teiste ees oma emotsioone välja.

Teoreetilises osas väljatoodud võimalikud tekkivad müüdid said samuti osaliselt kinnitust – analüüsis ei saanud tõestust küll kõikide müütide tekkest, kuid kolmest müüdist kaks leidsid siiski kinnitust.

Töö autor pidas ootamatuks seda, et mälestusvideo kaudu väljendas mõni autor ennast nii avatult, et rääkis isegi oma tahtmatusest edasi elada ning suitsiidimõtetest. Taolisi tundeid ei ole kindlasti kerge teiste ees tunnistada.

Puuduseks toob töö autor välja selle, et kontentanalüüsi kaudu oli küll võimalik teha vaid oletusi videote autorite kohta, kuid edasisteks uurimisteks saab kasutada intervjuude läbiviimist. Nüüd on läbi viidud esimene uurimine antud teemal ning on teada, kuidas siit saaks edasi liikuda.

Jälgides videote autorite oletatavat vanusevahemikku sai kinnitust ka see, et nooremad teismelised (12-15 aastased) kasutavad Internetti vähesemal määral, kui vanemad teismelised, mida on oma uurimuses väitnud ka Sonia Livingstone (2005), kuna selles vanuses videote autoreid oli väga vähe, vaid kuus tükki. Samas on Livingstone (2005) oma uurimuses toonud välja selle, et enamasti kasutavad poisid Internetti rohkem, kui tüdrukud, ent meessoost videote autoreid oli vähem, kui naissoost, mis võib viidata sellele, et siiski on tüdrukutel oma tundeid kergem väljapoole elada.

Autor peab oluliseks seda, et uurimise käigus oli näha, et noored oskavad elada oma tundeid ja emotsioone väljapoole ka raskel ajal. Tänu sellele uuele trendile on neil võimalik oma leinaga tegeleda ning nad ei jää sellega üksi. Mälestusvideote abil võib olla võimalik saada leinas kaaslasi, kes võivad tunda samamoodi, nagu video autor. Oluline on see, et oma negatiivsete emotsioonidega tegeletakse. Samas peab töö autor oluliseks märkuseks seda, et ka koolis võiks olla rohkem produktsiooniõpetust, kus antaks noortele võimalust oma tundeid välja elada.

4.3 VÕIMALIKUD EDASIARENDUSED

Töö autor leiab, et võimalik oleks antud videoid edasi uurida, süvenedes rohkem kasutatud piltidesse. Võimalik oleks võtta vaatluse alla, mis olukordadest antud fotod on valitud ning kuidas on seal kujutatud peal hukkunu. Enamus videotes olid hukkunust kasutatud pilte, kus nad olid paljastavalt riides, väljakutsuvates poosides jne. See tõstatab küsimuse, kas selliste piltide kasutamine antud videotes on sünnis ning kuidas peaks selliste videote nägemine mõjuma kadunu omaksetele. Ning miks ei mõtle noored tihtipeale sellele, et selliste fotode kasutamine ei ole eetiline. Lisaks sellele võib jälgida, mis meeleolus on isikud, kes on pildi peal kujutatud.

Teiseks suureks eetiliseks küsimuseks on see, kuidas peale surma on võimalik surnud inimese isiklikku materjali lõpmatult kasutada. Nimelt on üha süvenevaks probleemiks see, et noored on portaalidesse, nagu näiteks Orkut, Facebook jne. laadinud üles materjali enda kohta ning peale surma pole tihtipeale võimalik antud kontosid hallata. Seetõttu jääb juba mõnda aega surnud inimese isiklik materjal pikaks ajaks avalikkuse ette ning puudub igasugune autorikaitse.

Sellele lisaks võiks vaatluse alla võtta kasutatud muusika. Jälgides muusika valikut saab vaadelda noorukite arusaama leinast, kurbusest. Enamus videote taustaks kõlasid laulud, mille sõnad olid ilmselgelt suunatud kadunud inimesele. Taolisi sõnumeid võiks tõlgendada ning jälgida, milliseid sõnumeid edastatakse muusika abil.

5. KOKKUVÕTE

Töö autor otsis oma bakalaureusetööst seletust uuele populaarsele leinamisviisile – mälestusvideote loomisele. Töö autor soovis teada, kuidas luuakse antud videoid. Selle all pidas töö autor silmas just tehnilist lahendust. Samas soovis töö autor teada ka seda, kes loovad taolisi videoid. Töö autor tõstatas peamisteks küsimusteks selle, kas ja millised müüdid tekivad leinavatel noorukitel surnud inimeste kohta ning mida võib välja lugeda mälestusvideote vahetiitritest. Autor kasutas uurimise läbiviimiseks kvantitatiivset- ja kvalitatiivset kontentanalüüsi ning võttis uurimise alla 60 videot. Alljärgnevalt toob töö autor välja vastused uurimusküsimustele ning peamised tehtud järeldused:

- Mälestusvideod sünnivad noorukite poolt kasutatud programmi abil, mille tarbeks on vaja vaid koolis jagatavaid teadmisi ning oskust kasutada Interneti. Seeläbi saadakse vajalik materjal oletatavalt hetkel ülipopulaarsetest tutvumisportaalidest (Rate.ee; Orkut.com, Facebook.com). Videote loomisel kasutatakse muusikat, fotosid ning vahetiitreid.
- Enamuse mälestusvideote autoriteks olid surnud isiku sõbrad või klassikaaslased. Vaid kahel korral olid mälestusvideote autoriteks surnud isiku sugulased. Enamus videote loojatest olid naissoost, kuid oli ka meessoost loojaid, mis tähendab, et antud viis on sobiv eneseväljendusviis ka poistele. Siiski peab töö autor siin oluliseks seda, et poisid asuvad sellist mälestusviisi kasutama alles vanemas eas (oletatavalt u. alates 15 a.), mida näitas kodeerimisel jälgitud videote autorite oletatav vanus ja sugu (vt. Kodeerimisjuhend, Lisa 1). Töö autor sai teada ka seda, et oletatava vanuse järgi jäävad kõik videote autorid vanusevahemikku 12-25, neist enamus jääb oletatavasse vanusevahemikku 16-22.
- Sõprade surm kutsub noorukites esile müütide tekke – hukkunut hakatakse ülistama, enamus videotes oli välja toodud surnu suurepäraseid isikuomadusi. Kasutatud oli ülivõrret. Oli tehtud oletusi, et surnust on saanud ingel. Siiski polnud leidnud kajastust teine müüt, mida töö autor oli teooriaosas välja toonud – polnud kordagi arutletud õnnetuse tekke põhjust.

- Mälestusvideote vahetiitritest oli võimalik järeldada, et videote loomise ajal ollakse leina esimeses faasis. Videote autorid pooleldi eitavad veel fakti, et sõber on surnud ning usutakse, et ta saab antud videoid veel näha. Lisaks sellele on näha, et mõned autorid otsivad antud videote kaudu endale leinas kaaslasi, kuna pöördutakse kaasleinajate poole. Noored ei ole veel harjunud leinama, kuna tavaliselt sellises vanuses ei ole leinaga varem kokku puutunud ning seetõttu oli palju näha n.ö. leinamisel kasutatavaid tunnuslauseid, nagu näiteks „Puhka rahu“, mida oletatavalt ollakse varem kusagilt kuulnud.

6. SUMMARY

EXPRESSING GRIEF IN INTERNET COMMUNITY YOUTUBE

Key words: young people, the Internet, interactive media use, content creation, grief, memorial videos

The author in her bachelor work was looking for an explanation for a new and popular mourning way – creating memorial videos. The author wanted to know how these videos are made concentrating on the technical solution. She also wanted to know who create such videos. The author raised the main question as follows: whether and which myths occur amongst mourning youngsters on people who died and what can be read out from titles in mourning videos. The author brings out answers to survey questions and main conclusions as follows:

- Mourning videos are made by a special program by youngsters and only knowledge given in schools and ability to use the Internet are needed. Materials needed are supposedly gathered through popular Internet meeting sites (Rate.ee, Orkut.com, Facebook.com). Music, photos and titles are used to create videos.
- Most mourning videos are made by friends or classmates of the person who passed away. Only two times the videos were created by relatives. Most creators were female, but there were also male creators, which means that this kind of mourning is suitable self-expressing way for boys also. However, the author of this work would like to express that boys start to use this kind of mourning in higher ages (supposedly starting from the age 15), which was discovered by observing the authors' assumed age and gender while coding the videos (Kodeerimisjuhend, Lisa 1). The author also found out that the authors of mourning videos were all assumably between 12-25 years old, most authors are between 16-22 years old.
- The death of friends brings out myths – they start to praise the goner, in most videos the great personality of the dead one was brought up. Superlatives were used. Speculations were made that the goner has become an angel. Although the other myth

that the author brought up in the theoretical part – the cause of the accident, was never discussed.

- From the titles of mourning videos it could be assumed that while creating these videos, mourners are in the first phase of mourning. They deny the fact that their friend is dead and they believe that the goner can see these videos. In addition, it can be seen that some authors are looking for partners in mourning, because they turn to fellow mourners. Young people are not used to mourn, because usually they have not been in contact with mourning and thereby many slogans used in mourning, that they have heard from somewhere, like „Rest in peace“ were used.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aitken, A. (2009). *Online life after death*, URL (kasutatud mai 2010)

<http://www.informaworld.com/smpp/content~content=a911856568&db=all>

Dyregrov, A. (1996). *Lapse lein*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Eesti Ekspress, URL (kasutatud märts 2010)

<http://paber.ekspress.ee/viewdoc/A062CD7DF4D63957C2257464004AECDC>

Gustavsson A. (2004). *Rituals around sudden death in recent years*. URL (kasutatud mai 2010)

<http://www.folklore.ee/folklore/vol38/gustavsson.pdf>

Kast, V. (1998). *Lein*. Tartu: Johannes Esto Ühing

Kübler – Ross, E. (1969). *On death and dying*. New York: MacMillan Publishing CO, INC, New York

Laherand, M. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: Infotrükk OÜ

Lindemann, E. (1944). *Symptomatology and Management of Acute Grief*, URL (kasutatud detsember 2009)

<http://www.nyu.edu/classes/gmoran/LINDEMANN.pdf>

Livinstone, S. (2005). *Active participation or just more information? : young people's take up of opportunities to act and interact on the internet*, URL (kasutatud mai 2010)

<http://eprints.lse.ac.uk/396/>

Lüders, M. (2008). *Conceptualizing personal media*, URL (kasutatud detsember 2009)

<http://nms.sagepub.com/cgi/content/abstract/10/5/683>

Oma Saar, URL (kasutatud detsember 2009)

<http://www.omasaar.ee/index.php?content=artiklid&sub=8&artid=639>

Postimees, URL (kasutatud detsember 2009)

<http://arhiiv2.postimees.ee:8080/leht/97/10/30/sotsiaal.htm>

Scheidt, L. (2001). *Avatars and Nicknames in Adolescent Chat Spaces*, URL (kasutatud mai 2010)

http://loisscheidt.com/working_papers_archive/Avatars_and_Nicknames.pdf

Tartu Nõustamis- ja Kriisiabi keskuse kodulehekül, URL (kasutatud detsember 2009)

<http://tnk.tartu.ee/0lapse.html>

Ugur, K. (2009) *Kriisi- ja katastroofi psühholoogia*. Käsikirjaline loengukonspekt.

Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

EMPIIRILISE ANALÜÜSI ALLIKAD

<http://www.youtube.com/watch?v=yZsPlfFsoYk>

http://www.youtube.com/watch?v=6H_tkUGBfqY&feature=fvw

<http://www.youtube.com/watch?v=CQ7eE9AWV7Q&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=zG9SKwIW4Qg&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=hygNzcZC8hk&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=s8LqbjMrQY&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=mj4Vf5Njrgo&feature=fvw>

<http://www.youtube.com/watch?v=Zx6lA1e6tSU>

<http://www.youtube.com/watch?v=hygNzcZC8hk>

<http://www.youtube.com/watch?v=QxbQUyrxr4c>

http://www.youtube.com/watch?v=zT1VP_mx9ol

<http://www.youtube.com/watch?v=MaBTBpPQh2Y>

<http://www.youtube.com/watch?v=tGWBlzID62c>

http://www.youtube.com/watch?v=8HU_9CxObI8

<http://www.youtube.com/watch?v=eLdWYMnKfhM>

<http://www.youtube.com/watch?v=pdOHdo2WANO>

<http://www.youtube.com/watch?v=nM-9ag7QSPo>

<http://www.youtube.com/watch?v=fbHEUJ2-gRY>

<http://www.youtube.com/watch?v=dqJqK3eJ3SM>

<http://www.youtube.com/watch?v=Da8PNpjHYXo>

<http://www.youtube.com/watch?v=ZAZhoxCeP0I>

<http://www.youtube.com/watch?v=1TTNVx1wJ2k>

<http://www.youtube.com/watch?v=w9fVtM24y4w>

<http://www.youtube.com/watch?v=j5hhUHijlbc>

<http://www.youtube.com/watch?v=-lYJulY1hi0>

<http://www.youtube.com/watch?v=3KVsF9ZvX2o>

<http://www.youtube.com/watch?v=DXmZyX2ulYw>

<http://www.youtube.com/watch?v=ct71wl6aHR4>
<http://www.youtube.com/watch?v=URxR-Vjt8CY>
http://www.youtube.com/watch?v=hd_H1UgFea8
http://www.youtube.com/watch?v=vKpcaG_f0kY
<http://www.youtube.com/watch?v=hwDn2n56BxM>
<http://www.youtube.com/watch?v=fTQv-hXjeCl>
<http://www.youtube.com/watch?v=m5-7PonLNqs>
<http://www.youtube.com/watch?v=piW7HFFwdlo>
<http://www.youtube.com/watch?v=6bMJkwH9Hgg>
<http://www.youtube.com/watch?v=ZUU1UmF8F8A>
<http://www.youtube.com/watch?v=RHH3rIWLPvl>
http://www.youtube.com/watch?v=_0XQnYvwVf8
<http://www.youtube.com/watch?v=JT0FNr-6K4c>
<http://www.youtube.com/watch?v=UIRREfbQ4Jk>
<http://www.youtube.com/watch?v=eeg3xpWeoRM>
<http://www.youtube.com/watch?v=RknwhMZPV8s>
<http://www.youtube.com/watch?v=ObXThPWPZdU>
<http://www.youtube.com/watch?v=tMUbvLiCiK8>
<http://www.youtube.com/watch?v=MIxxK4j4nog>
<http://www.youtube.com/watch?v=Wb1M-2xHVtc>
<http://www.youtube.com/watch?v=RHD5sWsWDx0>
<http://www.youtube.com/watch?v=fk5FVth3bP0>
<http://www.youtube.com/watch?v=WqvAMHbafJc&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=imfA1fhPolw&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=KhNhvEZGyBE>
http://www.youtube.com/watch?v=Ik7WVd_F_Lw
<http://www.youtube.com/watch?v=EgvpG3Fuwes&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=v0IKxUTxUus&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=s18PFefEtJQ&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=6k5rDuTEElo>

<http://www.youtube.com/watch?v=Rw0gix0WO7E>

http://www.youtube.com/watch?v=Ik7WVd_F_Lw

<http://www.youtube.com/watch?v=EgvpG3Fuwes&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=v0IKxUTxUus&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=s18PFefEtJQ&feature=related>

LISA 1

Kodeerimisjuhend leinavideotes kasutatud materjali uurimiseks

1. Pealkiri

2. Autori andmed

a) Autori nimi

a1) Kasutatud pärisnime

a2) Kasutatud varjunime

a3) Nimi märkimata

b) Autori oletatav vanus

b1) Vanus märgitud (märkida numbritega)

b2) Vanus märkimata, kuid aimatav kaudsete andmete põhjal (märkida oletatav vahemik)

b3) Pole võimalik tuvastada

c) Autori sugu

c1) Naissoost

c2) Meessoost

c3) Pole võimalik tuvastada

d) Autori side surnud isikuga

d1) Sõbrad või koolikaaslased

d2) Pereliikmed

d3) Sugulased väljastpoolt pereringi

d4) Juhututtavad

d5) Ei ole võimalik määratleda

3. Mälestusvideo elemendid (märkida kõik, mis esinevad)

a) Fotod

b) Vahetiitrid

- c) Videoklipid
- d) Heliklipid
- e) Muusika

4. Fotod

a) Fotode arv

- a1) 0-10
- a2) 10-20
- a3) 20 ja enam

b) Fotode taust (märkida kõik esindatud variandid ja nende arv)

- b1) Kool või töökoht
- b2) Kodune ümbrus
- b3) Loodus, õu vms.
- b4) Pole võimalik määratleda

c) Fotodel kujutatud tegevus (märkida kõik esindatud variandid ja nende arv)

- c1) Fotod koosoldud üritustelt
- c2) Fotod ainult hukkunust
- c3) Sõbrapildid
- c4) Loodusvaade
- c5) Foto õnnetuskohalt
- c6) Foto leinasümbolitega

5. Vahetiitrid

a) Vahetiitrite arv (märkida numbritega)

b) Vahetiitrite iseloom (märkida kõik esindatud variandid ja nende arv)

- b1) Traagilise sündmuse üksikasjad
- b2) Autori isiklike tunnete väljendus
- b3) Pöördumine ohvi poole
- b4) Ohvri isikuomaduste kirjeldamine

b5) Oletused surma põhjuse ja tähenduse kohta

b6) Oletused ohvri praeguse seisundi kohta

LISA 2

Kodeerimisjuhend leinavideote vahetiitrite uurimiseks

1. Video vahetekstides kasutatud pöördumine

- a) Pöördumine surnu poole
- b) Pöördumine kaasleinajate poole
- c) Määratlemata pöördumine

2. Videote vahetekstide stiil

- a) Normeeritud neutraalne stiil
- b) Poeetiline/ilukirjanduslik stiil
- c) Familiaarne stiil
- d) Arhailine stiil

3. Video vahetekstides kasutatud omadussõnade vorm

- a) Kasutatud on algvõrret
- b) Kasutatud on keskvõrret
- c) Kasutatud on ülivõrret

4. Video vahetekstides kasutatud ajavormid

- a) Kasutatud on oleviku ajavormi
- b) Kasutatud on lihtmineviku ajavormi
- c) Kasutatud on täismineviku ajavormi
- d) Kasutatud on grammatilist olevikku tuleviku tähenduses

5. Video vahetekstides nimetatud isikuomadused

6. Video vahetekstides meenutatud sündmused

7. Metafoorid

8. Tsitaatsõnad

9. Emotikonid

LISA 3

Fotode näidised

- FOTO ISELOOM

Foto koosoldud ürituselt

Foto leinasümbolitega

Sõbrapilt

- FOTO TAUST

Kool

- VAHETIITRITE ISELOOM

Oletus ohvri praeguse seisundi kohta

Traagilise sündmuse üksikasjad